

Anna Nowak, Ewa Wójcik¹
Katedra Ekonomii i Zarządzania
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Zmiany w poziomie i strukturze produkcji rolnej w Polsce na tle UE

The changes in the level and the structure of the rural production in Poland against a background of EU

Synopsis. W opracowaniu dokonano analizy zmian, jakie zaszły w poziomie oraz strukturze produkcji rolniczej w Polsce oraz w pozostałych krajach UE. Przedmiotem porównania był rok 2011 oraz 2004. Wyniki badań pokazały, że zmiany dokonujące się w polskim rolnictwie mają podobny kierunek jak w UE. W badanym okresie obserwuje się wyraźny wzrost wartości produkcji rolniczej, w Polsce wyniósł on blisko 65%. Zmiany w strukturze produkcji wyrażają się zmniejszeniem produkcji zbóż, buraków cukrowych, ziemniaków i żywca wieprzowego oraz wzrostem produkcji rzepaku i mleka. Pomimo tych zmian, udział Polski w produkcji unijnej wymienionych produktów nie uległ istotnym zmianom.

Słowa kluczowe: produkcja rolnicza, Polska, Unia Europejska

Abstract. This paper makes an analysis of changes in both level and structure of rural production in Poland and in other EU countries. An author compared the year 2011 and 2004. An analysis showed that changes in Polish agriculture have the same direction like in EU. In surveyed period the growth of agricultural production is observed to be distinctly greater. The changes in production structure concern the diminishing tendency of both grain, sugar beets, potatoes and slaughter production but increasing tendency of rape and milk production. Despite of the above mentioned changes the share of Poland in Union rural production of mentioned products has not changed considerably.

Key words: agricultural production, Poland, the European Union

Wprowadzenie

Akcesja Polski do Unii Europejskiej wywołała istotne zmiany w warunkach funkcjonowania rolnictwa. Z jednej strony zostało ono objęte instrumentami Wspólnej Polityki Rolnej, z drugiej zaś zaczęło podlegać konkurencji ze strony lepiej rozwiniętego rolnictwa krajów tzw. „starej 15”. Wywołało to konieczność dalszych przekształceń w polskim rolnictwie. Zmiany, jakie dokonały się w sektorze rolnym w Polsce dotyczą przekształceń strukturalnych, poziomu wydajności czynników produkcji, a także poziomu i struktury produkcji rolniczej. Z uwagi na zróżnicowanie rolnictwa, poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz absorpcji środków pomocowych w UE, tempo oraz kierunek tych zmian w poszczególnych krajach pozostają odmienne.

Celem niniejszego opracowania jest analiza zmian, jakie dokonały się w poziomie oraz strukturze produkcji rolniczej w Polsce w roku 2011 w stosunku do roku 2004, a także porównanie ich z tymi, jakie zaszły w pozostałych krajach Unii Europejskiej.

---

¹ Dr inż., anna.nowak@up.lublin.pl; mgr inż., ewa.wojcik@up.lublin.pl

W opracowaniu wykorzystano dane statystyczne pochodzące z bazy danych EUROSTAT oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Czynniki determinujące poziom i strukturę produkcji rolniczej

Poszczególne kraje i regiony posiadają charakterystyczne cechy, które stymulują lub hamują rozwój określonych gałęzi rolnictwa, kształtując w ten sposób poziom i strukturę produkcji. Wynika ona także z poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, cech strukturalnych rolnictwa, polityki rolnej raz sytuacji na rynku. Struktura produkcji rolniczej nie jest więc cechą, która zmienia się w dowolnym kierunku i w dowolnym tempie. Podlega ona wpływowi czynników rynkowych, ale pozostaje także zależna od zasobów i uwarunkowań przyrodniczych.

Na rozwój polskiego sektora rolnego w strukturach Unii Europejskiej oddziałują jednocześnie dwie siły. Ze strony popytowej jest to popyt krajowy oraz wzrost obrotów w handlu zagranicznym, po stronie podażowej natomiast dostęp do środków finansowych wspierających rolnictwo i obszary wiejskie [Poczta, Rzeszutko 2012]. Wśród determinant wzrostu popytu na produkty rolno-żywnościowe należy wymienić uwarunkowania o charakterze ekonomicznym, kulturowym, społecznym, socjologicznym i biologicznym. Do czynników ekonomicznych należą dochody konsumentów i ceny produktów w relacji do tych dochodów oraz w relacji do pozostałych cen, a także regulacje i ograniczenia administracyjne [Rembisz 2008]. Po naszej akcesji do Unii Europejskiej rolę tego typu czynników, oddziałujących na produkcję rolniczą w sposób bezpośredni i pośredni, zaczęły pełnić regulacje Wspólnej Polityki Rolnej.

Wielkość i struktura produkcji rolniczej zależą nie tylko od reakcji producentów na zmiany cen pojedynczych produktów, ale także od relacji (i ich zmian) pomiędzy cenami poszczególnych produktów rolnych. Rolnicy kształtują bowiem strukturę swojej produkcji według kryterium względnej opłacalności [Woś 1996].

O poziomie produkcji decyduje także potencjał produkcyjny, jakim dysponuje rolnictwo danego kraju. Jego zróżnicowanie jest determinowane przez wiele czynników, wśród których główną rolę odgrywają uwarunkowania przyrodnicze, poziom rozwoju gospodarczego kraju, w tym rola rolnictwa w gospodarce, jak również uwarunkowania historyczne rozwoju rolnictwa [Christiaensen, Swinnen 1994]. O możliwościach produkcyjnych rolnictwa przesądzają zatem zasoby ziemi, pracy i kapitału. W 2010 roku Polska zajmowała 5 pozycję wśród krajów Wspólnoty pod względem powierzchni użytków rolnych (po Francji, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii i Niemczech). Pracujący w rolnictwie polskim stanowili 18% zatrudnionych w rolnictwie UE, a liczba pracujących w przeliczeniu na 100 hektarów użytków rolnych należała w Polsce do jednych z najwyższych we Wspólnocie (13,1 osób/100 ha) [Nowak 2012]. O wewnętrznym zróżnicowaniu rolnictwa w UE świadczy ponadto przeciętny obszar gospodarstwa, który waha się od 3,5 ha UR w Rumuni, do 90,0 ha UR w Czechach [Kowalczyk 2012].

Baer-Nawrocka oraz Markiewicz [2010] podzieliły kraje członkowskie UE na cztery grupy według potencjału produkcyjnego rolnictwa. Przyjęły przy tym następujące kryteria: przeciętny obszar gospodarstwa, liczba pełnozatrudnionych, aktywa ogółem w gospodarstwach, techniczne uzbrojenie pracy, nakłady środków obrotowych, nakłady środków trwałych. Do krajów o największym potencjale wytwórczym rolnictwa autorki te zaliczają Danię, Holandię oraz Słowację. Nieco niższy poziom potencjału produkcyjnego

reprezentują: Irlandia, W. Brytania, Luksemburg, Belgia, Finlandia, Szwecja, Austria, Czechy, Francja i Niemcy. Wśród krajów o niskim potencjale znajdują się Włochy, Bułgaria, Hiszpania, Portugalia, Polska, Węgry, Estonia, Litwa i Łotwa. W grupie ostatniej występują Grecja, Rumunia i Słowenia.

Tabela 1. Produkcja rolnicza w UE w roku 2004 i 2011 (w cenach bazowych)

Table 1. The rural production in European Union in 2004 and 2011 (in base prices)

Wyszczególnienie	Produkcja rolnicza				Dynamika wartości produkcji (2004=100)
	2004		2011		2011
	mln euro	%	mln euro	%	%
Belgia	7009,2	2,0	7781,4	2,0	111,0
Bułgaria	3463,7	1,0	4349,4	1,1	125,6
Republika Czech	3629,6	1,0	4833,9	1,2	133,2
Dania	8551,9	2,5	10575,1	2,7	123,6
Niemcy	44211,6	12,8	52289,0	13,3	118,3
Estonia	482,8	0,1	810,6	0,2	167,9
Irlandia	6156,9	1,8	6632,4	1,7	107,7
Grecja	12005,8	3,5	10926,3	2,8	91,0
Hiszpania	41623,6	12,0	41374,6	10,5	99,4
Francja	64562,9	18,7	72223,9	18,4	111,9
Włochy	47649,8	13,8	47508,2	12,1	99,7
Cypr	645,2	0,2	706,3	0,2	109,4
Łotwa	676,5	0,2	1078,1	0,3	159,3
Litwa	1384,7	0,4	2585,8	0,6	186,7
Luksemburg	328,8	0,1	348,4	0,1	105,9
Węgry	6557,4	1,9	7760,4	2,0	118,3
Malta	124,7	0,03	128,0	0,03	102,7
Holandia	20402,2	5,9	25432,7	6,5	124,6
Austria	5741,0	1,7	7168,5	1,8	124,8
Polska	14224,6	4,1	22746,0	5,8	159,9
Portugalia	6355,4	1,8	6298,4	1,6	99,1
Rumunia	13654,4	3,9	18048,3	4,6	132,2
Słowenia	1093,5	0,3	1232,4	0,3	112,7
Słowacja	1866,0	0,5	2295,4	0,6	123,0
Finlandia	3917,9	1,1	4721,3	1,2	120,5
Szwecja	4857,5	1,4	5789,0	1,5	119,2
Wielka Brytania	24543,8	7,1	27000,9	6,9	110,0
UE-27	345721,6	100,0	392542,4	100,0	113,6

Źródło: Baza danych EUROSTAT, obliczenia własne

Zmiany w poziomie i strukturze produkcji rolniczej w Polsce i w pozostałych krajach UE

Na produkcję rolniczą zgodnie z metodologią Eurostatu składa się suma produkcji globalnej produktów rolnych, usług rolniczych oraz towarów i usług wyprodukowanych w wyniku dodatkowej działalności nierolniczej. Do analizy przyjęto wartość produkcji wyrażoną w cenach bazowych. Cena bazowa definiowana jest jako cena otrzymana przez producenta, po odliczeniu wszystkich podatków od produktów, ale zawierająca dotacje do produktów.

W latach 2004-2011 wartość produkcji rolniczej w Polsce wzrosła blisko o 60%, podczas gdy w 27 krajach Unii Europejskiej wzrost ten wyniósł zaledwie 13% (tab. 1). Przyczyn tak dużego wzrostu wartości produkcji można poszukiwać zarówno we wzroście cen produktów rolniczych, jak i w postępującej koncentracji produkcji. Według danych Eurostat w latach 2005-2010 zużycie środków ochrony roślin wzrosło w Polsce o 83%, przy zaledwie 3,9% wzroście na poziomie UE-27. Ponadto w latach gospodarczych 2003/04-2009/10 zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na 1 ha zwiększyło się w polskim rolnictwie o 15%. O koncentracji produkcji świadczą natomiast przekształcenia w liczbie i strukturze gospodarstw rolnych. Ich liczba w okresie międzypisowym, w latach 2002-2010 zmniejszyła się o 655 tys., tj. o ponad 22%. Liczba gospodarstw o powierzchni użytków rolnych do 5 ha zmniejszyła się w tym okresie o blisko 26%, a tych największych o powierzchni powyżej 50 ha wzrosła o 42% [Raport ... 2010]. Konsekwencją większej dynamiki wzrostu wartości produkcji rolniczej w Polsce niż w innych krajach UE było zwiększenie się udziału procentowego polskiej produkcji w produkcji unijnej o 1,7 punktów procentowych.

W badanym okresie wyższą dynamiką wzrostu w Unii Europejskiej charakteryzowała się produkcja zwierzęca niż roślinna (tab. 2). Odwrotną sytuację obserwuje się w Polsce, gdzie wartość produkcji roślinnej w roku 2011 w stosunku do 2004 zwiększyła się o 65%, podczas, gdy zwierzęca o 56%. W obydwu przypadkach wzrost ten należał do największych we Wspólnocie i skutkował większym udziałem produkcji Polski w produkcji unijnej, osiągając w 2011 roku blisko 6% udział w produkcji roślinnej i ponad 6% w zwierzęcej.

Konsekwencją zmiennych warunków pogodowych, zmian w popycie na produkty pochodzenia rolniczego, zmian cen oraz regulacji unijnych na poszczególnych rynkach, były zmiany w strukturze produkcji rolniczej. Z uwagi na to, że według metodologii Eurostatu, do produkcji rolniczej zalicza się także usługi rolnicze oraz towary i usługi wyprodukowane w wyniku dodatkowej działalności nierolniczej, udziały procentowe w poniższej tabeli nie sumują się do 100 (tab. 3). W polskiej produkcji rolniczej w latach 2004-2011 wzrosło znaczenie produkcji roślinnej, zmniejszył się natomiast nieznacznie udział produkcji zwierzęcej w produkcji rolniczej. Przeciwną tendencję obserwuje się w skali UE-27, jest to jednak dość zróżnicowane w poszczególnych krajach członkowskich.

Tabela 2. Udział krajów członkowskich w produkcji rolniczej UE w 2004 i 2011 r. (w cenach bazowych)

Table 2. The share of member countries in rural production of EU in 2004 and 2011 (in base prices)

Wyszczególnienie	Struktura produkcji roślinnej (UE-27=100)		Dynamika wartości produkcji roślinnej (2004=100)	Struktura produkcji zwierzęcej (UE-27=100)		Dynamika wartości produkcji zwierzęcej (2004=100)
	2004	2011	2011	2004	2011	2011
Belgia	1,7	1,6	108,2	2,8	2,7	113,6
Bułgaria	0,9	1,2	144,2	0,8	0,8	113,1
Republika Czech	1,1	1,4	144,6	1,1	1,1	115,2
Dania	1,7	1,7	110,5	3,6	4,1	130,8
Niemcy	12,2	12,3	110,9	14,6	15,9	126,6
Estonia	0,1	0,2	200,9	0,2	0,2	144,3
Irlandia	0,8	0,9	119,4	3,3	2,9	102,6
Grecja	4,5	3,5	84,6	2,1	1,8	100,2
Hiszpania	14,3	12,1	93,4	9,9	9,4	110,9
Francja	19,4	20,0	113,2	17,6	16,2	107,2
Włochy	15,3	12,4	89,0	10,4	10,0	111,4
Cypr	0,2	0,2	109,5	0,2	0,2	108,0
Łotwa	0,2	0,3	178,3	0,2	0,3	152,5
Litwa	0,4	0,7	213,1	0,5	0,6	143,5
Luxemburg	0,1	0,1	97,0	0,1	0,1	107,0
Węgry	2,0	2,3	122,9	1,6	1,6	116,8
Malta	0,0	0,0	114,5	0,1	0,0	95,8
Holandia	5,4	5,9	119,4	6,0	6,4	124,2
Austria	1,4	1,6	128,7	1,9	2,0	122,3
Polska	3,9	5,9	165,1	4,7	6,3	156,5
Portugalia	1,9	1,6	92,9	1,9	1,7	106,9
Rumunia	5,0	6,2	135,9	2,6	2,5	112,2
Słowenia	0,3	0,3	118,6	0,4	0,3	106,1
Słowacja	0,5	37,0	126,0	0,6	0,6	114,8
Finlandia	0,7	0,8	125,9	1,6	1,5	110,7
Szwecja	1,1	1,2	126,4	1,7	1,6	107,7
Wielka Brytania	5,0	5,0	110,1	9,7	9,0	108,6
UE-27	100,0	100,0	109,9	100,0	100,0	116,2

Źródło: Baza danych EUROSTAT, obliczenia własne

Analiza danych zawartych w tabeli 4 wskazuje na zmiany produkcji wybranych produktów roślinnych i zwierzęcych w UE. W większości krajów członkowskich obserwuje się spadek produkcji zbóż. W Polsce w latach 2004-2011 wyniósł on blisko 10%, podobnie jak w skali UE. Nie spowodowało to zmiany udziału Polski w produkcji

zbóż we Wspólnocie, który zarówno w 2004, jak i w 2011 roku wynosił nieco ponad 9%. Największym producentem zbóż w UE jest Francja (22% w 2011r. i 21,9% w 2004r.) i Niemcy (14,5% w 2011r. i 15,9% w 2004r.). Polska plasuje się pod tym względem na 3 miejscu w UE.

Tabela 3. Struktura produkcji rolniczej w UE w roku 2004 i 2011

Table 3. The structure of the rural production in European Union in 2004 and 2011

Wyszczególnienie	Udział w produkcji rolniczej (%)		Zmiana w punktach proc.	Udział w produkcji rolniczej (%)		Zmiana w punktach proc.
	produkcja roślinna			produkcja zwierzęca		
	2004	2011	2011/2004	2004	2011	2011/2004
Belgia	44,5	43,3	-1,1	54,4	55,7	+1,3
Bułgaria	50,9	58,4	+7,6	31,4	28,3	-3,1
Republika Czech	54,4	59,1	+4,7	42,2	36,5	-5,7
Dania	37,0	33,1	-4,0	57,4	60,7	+3,3
Niemcy	51,5	48,3	-3,2	44,8	48,0	+3,1
Estonia	34,7	41,5	+6,8	55,7	47,8	-7,8
Irlandia	23,8	26,4	+2,6	71,9	68,5	-3,4
Grecja	69,7	64,8	-4,9	23,5	25,9	+2,4
Hiszpania	64,1	60,2	-3,9	32,2	36,0	+3,7
Francja	56,2	56,8	+0,6	36,9	35,4	-1,5
Włochy	59,9	53,5	-6,4	29,7	33,2	+3,5
Cypr	48,5	48,5	0,0	47,4	46,8	-0,7
Łotwa	45,6	51,0	+5,4	40,7	38,9	-1,8
Litwa	49,2	56,2	+7,0	46,3	35,6	-10,7
Luxemburg	44,6	40,9	-3,8	50,5	51,0	+0,5
Węgry	58,0	60,3	+2,2	33,1	32,6	-0,4
Malta	35,7	39,8	+4,1	58,3	54,4	-3,9
Holandia	49,5	47,4	-2,1	39,6	39,5	-0,1
Austria	44,0	45,4	+1,4	46,0	45,1	-0,9
Polska	51,7	53,4	+1,7	44,9	43,9	-1,0
Portugalia	55,5	52,0	-3,5	40,0	43,2	+3,2
Rumunia	68,9	70,8	+1,9	25,4	21,5	-3,8
Słowenia	52,3	55,1	+2,8	46,2	43,4	-2,7
Słowacja	51,1	52,4	+1,3	40,9	38,2	-2,7
Finlandia	34,4	35,9	+1,5	55,2	50,8	-4,5
Szwecja	41,4	43,9	+2,5	48,4	43,7	-4,7
Wielka Brytania	38,0	38,0	0,0	53,4	52,7	-0,7
UE-27	54,00	52,25	-1,76	39,3	40,2	0,9

Źródło: Baza danych EUROSTAT, obliczenia własne

Tabela 4. Zmiany produkcji wybranych produktów roślinnych i zwierzęcych w UE w roku 2011w stosunku do roku 2004

Table 4. The changes in production of selected crops and animal products in EU in 2011 related to 2004

Wyszczególnienie	Zboża		Buraki cukrowe		Żywiec wieprzowy		Mleko	
	tys. ton	dyna- mika	tys. ton	dyna- mika	tys. ton	dyna- mika	tys. ton	dyna- mika
	2011	2011/ 2004	2011	2011/ 2004	2011	2011/ 2004	2011	2011/ 2004
Belgia	2944,2	99,8	5409	87,0	1108,2	107,4	3101,0	109,0
Bułgaria	7460,7	100,3	-	-	48,2	61,6	549,1	68,9
Rep. Czech	8284,8	94,3	3898,9	108,9	262,9	61,8	2366,1	92,3
Dania	8793,5	98,1	2700,4	95,5	1718,4	95,0	4799,9	108,3
Niemcy	41920,4	82,0	29577,5	108,9	5598	129,9	29764,5	109,8
Estonia	771,6	126,9	-	-	30,9	80,6	642,3	119,8
Irlandia	2509,4	99,5	-	0,0	233,7	114,4	5536,4	105,1
Grecja	4415,5	102,0	324,4	15,5	115,1	84,2	639,0	93,0
Hiszpania	21053,4	87,8	4188,5	58,4	3469,3	112,8	5838,2	99,3
Francja	63696,4	90,5	37259,1	121,0	1998,3	86,5	24650,8	107,6
Włochy	18226,2	83,7	3547,9	41,9	1570,2	98,8	10479,6	104,9
Cypr	73,7	66,2	-	-	55,2	100,0	152,9	109,3
Łotwa	1412	133,3	-	-	23,4	63,7	661,9	138,5
Litwa	3225,9	112,8	877,8	97,0	58,8	60,6	1317,4	115,6
Luxemburg	149,6	83,6	-	-	9,5	83,0	281,0	109,0
Węgry	13669,2	81,5	856,4	26,3	387,3	79,6	1307,9	84,8
Malta	-	-	-	-	7,3	85,7	-	-
Holandia	1685	87,6	5858	93,1	1347,2	104,7	11641,7	110,2
Austria	5704,3	107,3	3456,2	119,1	543,8	105,5	2895,5	110,7
Polska	26767,4	90,3	11674,2	91,7	1810,8	94,1	9309,2	114,2
Portugalia	993,8	81,5	8	1,3	383,7	121,8	1841,8	98,3
Rumunia	20776,9	85,2	660,5	98,2	263,3	51,4	897,3	88,1
Słowenia	607	104,2	-	0,0	22,9	66,3	525,6	104,4
Słowacja	3714,1	97,9	1160,7	72,6	56,9	34,5	811,5	86,6
Finlandia	3667,8	101,4	675,7	63,5	201,7	101,8	2255,3	95,1
Szwecja	4646,4	84,4	2493,2	109,0	256,1	87,0	2850,4	88,3
W. Brytania	21485	97,3	8504	94,0	806,0	111,9	13804,5	97,8
UE-27	288654,2	89,7	123130,4	93,1	22387,6	103,3	138920	105,2

Źródło: Baza danych EUROSTAT, obliczenia własne

Produkcja buraków cukrowych w latach 2004-2011 zmniejszyła się w Polsce o około 8% i stanowiła w 2011 roku 9,5% produkcji unijnej. Większym niż Polska producentem buraków cukrowych są jedynie Niemcy (24% produkcji unijnej) oraz Francja (30,3%). Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że w latach 2004-2011 plony buraków cukrowych

w Polsce wzrosły o 33%, ale i tak osiągały zaledwie 61% plonów producentów z Francji i 77% z Niemiec.

Ponadto, jak wskazują dane Eurostat, w większości krajów członkowskich zmniejsza się areal uprawy ziemniaków. W Polsce w latach 2004-2011 spadek ten wyniósł 45%, przy 10% spadku produkcji (w 2011 r. produkcja wyniosła 91111 tys. ton). Pomimo tego Polska obok Niemiec jest największym producentem ziemniaków w UE, wytwarzając w 2011 roku 14,6% produkcji unijnej (Niemcy – 18,9%). Zmniejszanie się produkcji ziemniaków wynika ze zmian w systemach żywienia zwierząt, zwłaszcza tuczu trzody chlewnej [Majewski 2010].

Prawie we wszystkich krajach UE obserwuje się wzrost produkcji rzepaku. W roku 2011 powierzchnia jego uprawy we Wspólnocie wynosiła 6715,4 tys. ha, z czego 12,4% uprawiano w Polsce. Oznacza to, że areal zajęty pod uprawę rzepaku zwiększył się w Polsce w stosunku do roku 2004 o 54%, podczas gdy produkcja wzrosła o 14% (w 2011 r. wystąpiły niekorzystne warunki atmosferyczne). W UE w latach 2004-2011 produkcja zwiększyła się o 24,6% [Baza danych EUROSTAT].

Produkcja żywca wieprzowego w Polsce w roku 2011 w stosunku do 2004 zmniejszyła się o 6%, co skutkowało niewielkim spadkiem udziału w produkcji unijnej (z 8,9% w 2004r. do 8,1% w 2011 r.). Nie zmieniło to lokaty Polski wśród krajów UE pod względem wielkości produkcji i nadal sytuuje się na 4 miejscu po Niemczech, Hiszpanii i Francji (tab. 4).

Produkcja mleka w UE w latach 2004-2011 nieznacznie się zwiększyła, w Polsce wzrost ten wyniósł 14% (tab. 4). Nie zmienił się istotnie udział poszczególnych krajów w produkcji unijnej. Największą produkcją wyróżniają się Niemcy (20%), Francja (17%), Wielka Brytania (9,9%), Włochy (7,5%) oraz Polska (6,7%).

Wnioski

W opracowaniu porównano poziom oraz strukturę produkcji rolnej w krajach członkowskich UE z roku 2011 z tą, jaka miała miejsce w roku 2004. Analiza danych statystycznych pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

1. Prawie we wszystkich krajach członkowskich UE w latach 2004-2011 nastąpił wzrost wartości produkcji rolniczej, jednak największa dynamika wystąpiła w Polsce, Estonii, Czechach i Rumunii, a więc w krajach, które powiększyły UE w 2004 i w 2007 roku. Spowodowało to wzrost udziału Polski w produkcji unijnej z 4,1% w 2004 roku do 5,8% w 2011 roku (7 lokata wśród 27 państw).
2. W latach 2004-2011 zwiększył się udział Polski w unijnej produkcji roślinnej i zwierzęcej a dynamika wzrostu wartości produkcji obu tych działów była wyższa niż w większości krajów członkowskich. W roku 2011 produkcja roślinna stanowiła w Polsce 53,4% produkcji rolniczej, podczas gdy w skali UE odsetek ten wynosił 43,3%. Wśród krajów o wyraźnej przewadze produkcji zwierzęcej w strukturze produkcji rolniczej znajduje się Dania, Irlandia, Finlandia oraz Wielka Brytania.
3. Tendencje, jakie występują w strukturze produkcji w pozostałych państwach członkowskich, znajdują również odzwierciedlenie w produkcji w Polsce. Należy tu wymienić zmniejszenie się produkcji zbóż, buraków cukrowych i ziemniaków, a także

wzrost produkcji rzepaku. W produkcji żywca wieprzowego Polska zajmuje 4 lokatę wśród krajów UE (pomimo 6% spadku produkcji). Nie zmienił się także udział Polski w produkcji mleka we Wspólnocie, chociaż wielkość produkcji w 2011 roku w stosunku do 2004 wzrosła o 14%.

4. Należy sądzić, że zmiany w poziomie i strukturze produkcji rolniczej w Polsce w dalszym ciągu będą zbieżne z tymi, jakie wystąpią w UE. Wynika to z podporządkowania rolnictwa wszystkich krajów członkowskich Wspólnej Polityce Rolnej, a także z procesów globalizacji, które nie pozostają bez wpływu na kształt polityki rolnej oraz wielkość i strukturę produkcji.

Literatura

- Baer-Nawrocka A., Markiewicz N. [2010]: Zróżnicowanie przestrzenne potencjału produkcyjnego rolnictwa w krajach Unii Europejskiej. *Roczniki Nauk Rolniczych*, SERIA G, T. 97, z. 4, ss. 9-15.
- Baza danych EUROSTAT. [tryb dostępu:] ec.europa.eu/eurostat. [data odczytu: marzec 2013].
- Christiaensen L., Swinnen J. [1994]: Economic, Institutional and Political Determinants of Agricultural Production Structures in Western Europe, Department of Agricultural Economics, Catholic University of Leuven, Working paper 11.
- Kowalczyk S. [2012]: Konsekwencje globalizacji dla rolnictwa europejskiego. *Problemy Rolnictwa Światowego*, T. 12, z. 1, ss. 113-126.
- Majewski E. [2010]: Produkcyjne, ekonomiczne i środowiskowe aspekty uproszczenia struktury zasiewów. *Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G*, T. 97, z. 3, ss. 159-169.
- Nowak A. [2012]: Przekształcenia strukturalne w rolnictwie Polski i krajach Unii Europejskiej. *Zeszyty Naukowe SGGW Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, nr 98, ss. 23-37.
- Poczta W., Rzeszutko A. [2012]: Rozwój rolnictwa w Polsce w warunkach Wspólnej Polityki Rolnej. *Zeszyty Naukowe SGGW Polityki Europejskie, Finanse i Marketing*, nr 8/57, ss. 366-381.
- Rembisz W. [2008]: Mikro- i makroekonomiczne podstawy równowagi wzrostu w sektorze rolno-spożywczym, VIZJA PRESS &IT, Warszawa.
- Raport z wyników. Powszechny spis rolny 2010, GUS, Warszawa.
- Woś A. [1996]: Agrobiznes. Makroekonomia, Tom 1, Wydawnictwo Key Text, Warszawa.